7 tips om prikaccidenten te voorkomen

” De meeste ongelukken kunnen worden voorkomen door een combinatie van bewustwording, werkwijze en het gebruik van de juiste materialen”

Prikaccidenten hebben een enorme impact op zowel medisch professionals als patiënten. Wereldwijd zijn er naar schatting tussen de 2 en 3,5 miljoen incidenten per jaar[1,2,3]. De meeste ongelukken kunnen worden voorkomen door een combinatie van bewustwording, werkwijze en het gebruik van de juiste materialen en/of hulpmiddelen. Hier lees je welke concrete en werkbare mogelijkheden de praktijk heeft.

Uit de diverse onderzoeken blijkt dat recappen, het terugzetten van de dop op een gebruikte verdovingsnaald, de belangrijkste oorzaak is van prikaccidenten.

Een meerderheid (64%) [4] van alle aan holle naalden gerelateerde verwondingen kan worden voorkomen door naalden alleen te gebruiken wanneer dat nodig is, door apparaten met technische veiligheidsvoorzieningen te gebruiken, de veiligheidsvoorzieningen op deze apparaten op de juiste manier te gebruiken, door de juiste werkmethoden te volgen (zoals het niet recappen van gebruikte naalden) en het op de juiste manier weggooien van naalden
Naalden worden beschouwd als gevaarlijker dan overig instrumentarium. Omdat een naald hol is, heeft een gecontamineerde naald altijd een vochtig reservoir in zich. Dat maakt de naald in principe gevaarlijker dan een instrument met een glad oppervlak waarop het bloed al wat is ingedroogd.
Welke concrete en werkbare mogelijkheden heeft de praktijk?

1. Scherp het protocol aan

In de praktijk is vaak goed nagedacht over het zo veilig mogelijk werken met scherpe en potentieel gevaarlijke voorwerpen. Om prikaccidenten écht te kunnen voorkomen loont het de moeite om onszelf nog een aantal verdiepingsvragen stellen.

Hoe gaat onze praktijk om met gecontamineerde kale naalden? Wie zorgt dat die veilig worden verwerkt? Waar doen we dat?

Sinds 2010 is recappen volgens de Europese wet verboden(*). Zowel de Arbeidsinspectie als de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) schrijven voor dat de reis van een open kale naald zo kort mogelijk dient te zijn. Dit zijn allemaal kaders om de veiligheid in de praktijk te verhogen. Dat vraagt ook een aanscherping van werkmethode in de praktijk. Een losliggende spuit met kale naald kan per slot van rekening voor veel ellende zorgen.
Deze verdieping (en verduidelijking) kan worden vastgelegd in een Sharps Management Protocol, dat de basis vormt voor de dagelijkse werkzaamheden. Een belangrijke overweging in dit protocol is de eenduidigheid voor alle collega's. In het artikel "Hoe haal je de scherpe randjes van Sharps Management?" (verschijnt nog op het platform) wordt uitgelegd waarom de keuze voor eenduidigheid voor al het personeel (waaronder eigenaren, waarnemers en zzp'ers) kan bijdragen aan het voorkomen van prikaccidenten.

2. Prikaccidenten regeling

Uiteraard is het ook goed om in een protocol vast te leggen wat er moet gebeuren nadat zich onverhoopt een prikaccident heeft voorgedaan. Het verdient daarom aanbeveling om de praktijk aan te sluiten bij een prikpunt en een prikaccident altijd serieus te nemen. In de praktijk worden prikaccidenten om verschillende redenen lang niet altijd gemeld - ondanks het potentiële toekomstige risico van bijvoorbeeld Hepatitis en HIV. Naast het belang van ieders gezondheid, verdient het ook om een andere reden aanbeveling om een accident altijd te

> *Dankzij de ingebouwde accu kan NeedleOff stand-alone in verschillende behandelruimtes worden gebruikt.*

melden. Het helpt het controlerend orgaan namelijk om een beter beeld van de praktijkrisico's te krijgen. Deze informatie is van groot belang in de afwegingen bij het opstellen van toekomstige wet- en regelgeving - en niet in de laatste plaats om de voorschriften zo toepasbaar en praktisch werkbaar als mogelijk te houden.

3. Bekwaamheid

Nieuwe of onervaren medewerkers zijn zich vaak nog beperkt bewust van de gevolgen van een prikaccident. Het is dus goed om naast het helder protocolleren van de werkwijze, iedere praktijkmedewerker goed te begeleiden en bewust te maken van dergelijke risico's. Opschrijven dat prikaccidenten potentieel gevaarlijk zijn is één, maar over het algemeen maakt het in de dagelijkse praktijk met een ervaren medewerker bespreken van de gevaren meer indruk.

4. Werk zorgvuldig en geconcentreerd

Een ongeluk zit in een klein hoekje. Als iemand druk, moe of onoplettend is, neemt het risico op een prikaccident toe. Probeer deze omstandigheden daarom actief te signaleren en laat collega's daar waar het kan een stapje terug doen om erger te voorkomen. Bewustwording van risico, het herkennen van valkuilen en het belang van het uitzoomen om de situatie te overzien kan wonderen doen.

5. Gebruik veilige materialen en ruim scherpe materialen direct in de kamer op

Tijdens het vervoeren en opruimen van materialen gebeurt 75% van de accidenten.[5, 6] Wanneer het protocol beschrijft op welke manier scherpe materialen direct in de behandelkamer worden opgeruimd en de best passende materialen of hulpmiddelen worden gebruikt om zo veilig mogelijk te werken, kan het risico op incidenten aanzienlijk worden beperkt. Denk hierbij aan:

- Goede naaldcontainers in iedere kamer
- Instrumentarium in cassettes
- Dikke handschoenen tijdens opruimen in de sterilisatie
- Speciale scalpelmes verwijderaar
- Speciale endo containers
- Stoppen met recappen, bijvoorbeeld met behulp van veiligheidsnaalden of NeedleOff, die naalden automatisch afdraait en direct opslaat.

6. Bijspuiten (leg een nieuwe spuit klaar)

Iedere behandelaar probeert het inspuiten van onnodig veel anesthesievloeistof in een patiënt te voorkomen. Bijspuiten zorgt in de praktijk potentieel voor een gevaarlijke arbeidssituatie die idealiter voorkomen moet worden. Na de eerste injectie heeft de behandelaar te maken met een gecontamineerde en open naald. Het is veiliger om de gebruikte open naald direct te verwijderen door afdraaien of afschermen. Zo wordt onnodige blootstelling aan de open naald voorkomen. Kies er voor om in de lade een nieuwe spuit (met naald) klaar te hebben liggen. Werkt de praktijk steriel? Overweeg dan om in de lades steriele spuiten klaar te hebben liggen.

7. Wissel tijdig de naaldencontainer

Overvullen van de container geeft een aanzienlijk hogere risico op accidenten. Elke naaldencontainer heeft een maxi-

male vulhoogte waarboven niet verder gevuld mag worden, bedoeld om ongelukken te voorkomen. Overweeg om actieve controle en tijdige vervanging in het praktijkprotocol op te nemen.

Verhoog de naaldveiligheid met NeedleOff

NeedleOff is een hulpmiddel dat een gebruikte verdovingsnaald direct na het zetten van de laatste injectie automatisch afdraait en veilig opbergt, zonder dat de dop over de naald hoeft te worden teruggeplaatst.

De inspiratie voor de ontwikkeling van NeedleOff komt rechtstreeks uit de dagelijkse praktijk. Marc Rooker, tandarts en ontwikkelaar van NeedleOff, vertelt: "Als behandelaar én als werkgever hecht ik groot belang aan de veiligheid in onze behandelruimtes. Het internationale verbod op het recappen van gecontamineerde naalden wilde ik daarom goed borgen in onze procedures. Dat bleek makkelijker gezegd dan gedaan. Geen van de beschikbare hulpmiddelen werkte in onze dagelijkse praktijk. Met name de betrouwbaarheid en compatibiliteit met verschillende typen naalden lieten te wensen over." Om geen verandering te hoeven aanbrengen in gebruikte naalden en spuiten besloot Marc de oplossing zelf te ontwikkelen.
NeedleOff is een Nederlands kwaliteitsproduct dat werkt met alle soorten naalden met schroefdraad en vrijwel alle spuiten. Het invoeren van de gebruikte naald is voldoende. NeedleOff detecteert de naald, waarna die wordt vastgeklemd en afgedraaid. Na de afdraaiprocedure valt de naald direct in de geïntegreerde naaldcontainer (de 'Sharptainer'). NeedleOff werkt intuïtief, bevat een elektronische beveiliging tegen overvullen en is gemakkelijk te onderhouden. De Sharptainer sluit automatisch bij het uitnemen en kan voor verwerking door de bekende afvalverwerkers worden verzegeld. De Grijper Cassette, het uitneembare afdraaimechanisme, kan eenvoudig worden verwisseld en gereinigd. Dankzij de ingebouwde accu kan NeedleOff stand-alone in verschillende behandelruimtes worden gebruikt.

Conclusie

Prikaccidenten worden in de praktijk voorkomen door een combinatie van maatregelen. Welke maatregelen passen in de specifieke praktijk is een keuze van de eigenaar, praktijkmanager of preventieassistent. In algemene zin kan worden geconcludeerd dat bovenstaande handvatten om een veilige omgeving te creëren voor zowel behandelaars als praktijkpersoneel en patiënten actieve preventie van prikaccidenten eenvoudig mogelijk maken.

Mark Schimmel is commercieel manager bij Sharpfield Company en Dentalcloud.

1. Alamgir, H. et al. (2008). "Epidemiology of occupational injury among cleaners in the healthcare sector". Occupational Medicine. 58 (6): 393–99.
2. Parantainen, A. et al. (2011). "Blunt versus sharp suture needles for preventing percutaneous exposure incidents in surgical staff". Cochrane Database Syst Rev. 11: CD009170.
3. Reddy, V. (2017). "Devices for preventing percutaneous exposure injuries caused by needles in healthcare personnel". Cochrane Database Syst Rev. 11: CD009740.
4. https://www.cdc.gov/sharpssafety/part1TEXTONLY.html
5. https://www.nursing.nl/prikaccidenten-opruimen-is-het-gevaarlijkst-1432908w/
6. https://knmt.nl/nieuws/prikpunt-veel-prikaccidenten-tijdens-opruimen-na-recappen
*https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX: 32010L0032